

KUNST EN LETTEREN

18de EEUWSCHE FRANSCH E SCHILDERKUNST.

Het eigenlijke seizoen harer conferentievereeniging te Amsterdam uitvoeren Judas Macabeus van Händel; medewerkende het Hollandse Vocaalkwartet: Janna Brandina (soprano), Suzé Läger (alt), Louis van Tulder (tenor), Jan Dekker (bas).

Het instrumentaal gedeelte wordt toevertrouwd aan het Orkest van het Concertgebouw terzijde der heeren W. Doormont en H. A. Wegerif Jr. de orgel- en klavierpartij zullen vervullen.

Dirigent is Hubert Cuypers.

DE ARCHITECTEN VAN DE STIJL.

(Van onze correspondent.)

Paris, 18 Oct.

De Franschen, die in hun bouwkunst nauwelijks aan het rationaliteitsbeginsel van Berlage toe zijn, zullen wel verwonderd opkijken van deze ultra-moderne uitingen van de Nederlandschen geest, die in het kubistenpalet van Rosenberg worden geïmponeerd. Maar Mondriaan, geestelijk vader der Stijl-beweging, is niet meer geheel onbekend en uitgaande van diens zeer stellige esthetiek is het zelfs een oningewide mogelijk zich enigszins in deze neoplastische bouwopgaven te verdiepen.

De architectuur van de Stijl lijkt een logische transitie in de ruimte van Mondriaan's vlakchilderingen. Het verhoudingspel zijner gekleurde rechthoeken uitbeelding der abstracte Idee — wordt hier een kubistische verzameling van rechthoekig-begrensde ruimten of van elkaar snijdende gekleurde vlakken. De architect treedt in de eerste plaats op als wijsgeer en viskundige. Accoord. Doch dit is alleen 't grondaxioma der bouwkunst. Naar uitvoerbaarheid, doelmatigheid, bruikbaarheid is echter veel te weinig gestreefd. Als kubistische sculptuur (sommige maquettes zijn zeer aantrekkelijk) aanvaardt men zoo'n ruimteschepping, maar om er in te wonen? En toch noemt v. Doesburg in een der verklarende brochures de bouwkunst een: „simple distribution esthétique (et pratique) de l'espace". Is 't practische niet verwaarloosd? Geboren uit het geestelijke is de bouwkunst nu eenmaal gebonden aan de aarde. Nu kan men met gewapond beton — met glas 't geliefde materiaal — wel heel veel doen, maar toch niet die vrijhangende terrassen van het hôtel particulier? De elegante glazen (en ijzeren) sky-scrapers, van Mies de Rohe, lijkt eveneens bedenkelijk broos. In de bouwkunst moet ons 'n zeker vertrouwen, gevolg van instinctief-veruiterlijke statica tegemoet treden. Dit wil niet zeggen, dat men den bouw uitsluitend aan een rationalistisch ingenieur moet opdragen, doch men kan hem een belangrijker plaats inruimen naast den kunstenaar der zuiverer conceptie.

DE NIEUWE FONTEIN IN HET VREDESPAELS.

De fontein, die nu eindelijk is opgesteld in de groote binnenplaats van het Vredespaels, waar zij reeds zoo lang werd verbijde, is een typisch specimen van Deensche kunst. Het is het grootste werk, dat de Kopenhaagsche porcelainfabriek ooit afleverde, maar 't heeft geheel het karakter van het bekende Kopenhaagsch behouden. Het is een zeer mooi stuk werk. Monumentaal vormen vier ijsberen met hun prooi de bekroning, waaromheen het bassin is aangebracht. Op den ondergrond zitten zeleeuwen, die water uitspuiten, de bodem van 't bassin is versierd met gestylde waterplanten en visschen. De rand is geornamenteerd met wier, waartusschen allerlei watergedierte. Het geheel staat op een graniet voetstuk.

Een rijk blauw domineert in het kleurenspeel. Ofschoon de grondvormen der fontein symmetrisch zijn, is een levendigheid verkregen door de steeds verschillende houdingen der dieren. Het motief der fabriek, drie gebogen balken, is als ornament eenige malen aangewend.

COMOEDIA.

Men schrijft ons uit Amsterdam: Van Rossem's Phyllis had, toen het voor het eerst bij het Hofstad-Tooneel werd opgevoerd, iets actueels doordat de schrijver één van die uit België geluchte struische vrouwtjes, waarvan later 't vluchtelingenloos in Nunspeet zoo vol zat, haar intrude liet doen in 't huis van een wat men kan noemen achtbare familie. Die tijden liggen reeds ver achter ons; deze actualiteit is tot historische geworden, maar verder is er in den loop der jaren weinig veranderd. Men vindt nog altijd meisjes wier mama's en papa's zich bezorgd maken over het oude vrijsterschap en voor wie een nette jongeman wordt uitgezocht voor het huwelijk. Bij Phyllis heeft dat een totaal andere uitwerking; in plaats dat zij voor Frits van Sweeney gaat voelen, groeit haar liefde voor den man op leeftijd, haar com Karel.

Het stuk geeft ook nu nog met zijn vrijwel door den dialoog alleen onderhoudende eerste twee bedrijven en een dramatisch conflict brengende laatste acte, een aangename verpozing.

Comodia brengt een vertooning, waarbij de reeds vroeger tot een succes geworden rol van Mme van den Broecke weer door Bets Rantucci-Beckman wordt gespeeld, terwijl de rol van Frits van Sweeney weer in handen is van Dirk Verbeek, die haar ook nu weer goed tot haar recht doet komen.

Mien van Kerckhoven-Kling speelt de Phyllis met eenige pose. Zij wordt hierdoor iets minder de hoofdrol van het stuk, maar daarentegen wordt door deze opvatting haar liefde voor com Karel aannemelijker. Zij speelde deze liefdescène voortreffelijk en niet minder goed was hier de oom Karel van Const. van Kerckhoven. Joh. Kaart Jr. was een vobral in uiterlijk aardige George Staterus, Lobo was een vernakelijke Theodor Berner en Marie Harms-Haspels zijn deftige echtgenooten.

Een goed bezette zal hoed het stuk ook nu weer een vriendelijke ontvangst.

NEDERL. MUZIEKCOMBINATIE.

Enige leerlingen dezer vereeniging zullen op 17 November een concert geven in Pulchri Studio.

Als leerars voor violoncel is benoemd mej. Corrie van Batenburg, in dezelfde hoedanigheid werkzaam aan de muziekschool voor Toonkunst te Leiden.

DE HOLLANDSCHE MOLEN.

Deze Vereeniging heeft haar eerste succes weten te boeken door haar met goed resultaat betrockende pogingen tot behoud van den Nederhorst den Berg staanden watermolen van den Stichts-Ankeveenschen Polder, welke molen daar ter plaatse zulk een schoon en karakteristiek beeld in het landschap vormt.

Tewilj feitelijk reeds in principe besloten was den molen, die dringend reparatie behoeft, te vervangen door een benzine-motor of een windmotor, is het aan het bestuur van de Vereeniging De Hollandsche Molen na nauwgezette deskundige studie gelukt aan te tonen, dat ook met inbegrip van de kosten van de noodzakelijke reparatie, de polderbemaling door middel van den windmolen goedkoop kon geschieden dan met benzine- of windmotor, zoodat het Polderbestuur dan ook besloten heeft, den windmolen te laten bestaan, en onder deskundige leiding van zijn architect, den heer Honders te Weesp, te laten herstellen.

SCHMULLER.

Naar wij vernemen, is Schmuller na zijn auto-ongeval aan de beterschap. Gisteren is hij voor het eerst even op geweest en de volgende week hoopt hij weer aan 't werk te kunnen gaan.

LIEFDADIGHEIDSUITVOERING.

Vrijdagavond zal ten bate van het Nederlandsche Rode Kruis een uitvoering van gewide muziek gehouden worden in de Groote Kerk. Mevrouw Kranz-Roosenburg (zang), de heeren de Zwaan (orgel) en van Vendeloo (viool) en het dubbel Mannenkwartet van de Kon. Zangver. Caecilia zullen daaraan belangeloos hun medewerking verlenen.

EEN HANDSCHRIF VAN SHAKESPEARE

De Daily Express meldt de verrassende ontdekking, dat 147 regels manuscript, die sinds meer dan honderd jaar in het Britsch Museum beruften, handschrift van Shakespeare zijn.

PRENTENVEILING.

Voor de op 17 en 18 October door A. J. van Huffel's antiquariaat (F. W. G. Thonville) te Utrecht gehouden prentveiling van de collectie wijlen mr. W. H. de Beaufort, oud-Minister van Buitenlandsche Zaken, was een buitengewone belangstelling en werden o.a. de volgende prijzen besteed: Nr. 6 Rembrandt's moeder door Ardele f 85; No. 37 Hertog van Buckingham, door Delft f 130; No. 41 Axel Oxenstierna, Zweedsch staatsman door denz., f 120; No. 75 Jan Steen, gitaar spelende, zw. kunst, van henzelf door J. Gole f 150; No. 90 Peter de Groot en zijn gemalin, 2 kapit. 10-tretten door Houbraken f 220; No. 110, Portret van Nic. Petter de Norion door Nanteuil, f 120; No. 132 Rembrandt's moeder, zw. kunst naar Rembrandt, door Hodges, f 210; Van de Oranje-portretten golden No. 214 Pr. Maurijs (met hoed op) door Delft f 90; No. 222 Fred. Hendrik, door Delft f 90; No. 240 Fraai portret van Willem III op jeugdigen leeftijd, door Philippe f 165; No. 244 Pr. Willem III met de stadhouders, Ets, door Rom. de Hooghe f 85; No. 248 Pr. Willem III en Maria Stuart, twee levensgroote portretten, borstbeeld door P. v. Gunst f 200; No. 260 Pr. Willem V, zw. kunst door Hodges f 55; No. 307 Willem, graaf v. Nassau, zoon van Jan II, door Delft f 91.

Voor de portretten van onze Nederl. zeehelden werden eveneens hoge prijzen besteed. Zoo golden: No. 374 Tjerk Hiddes de Fries, door A. Bloteling f 115; No. 381 Joh. de Liefde, door L. Visscher f 240; No. 384 M. A. de Ruyter door Rom. de Hooghe f 210; No. 336 Lijkstatie van de Ruyter, door Rom. de Hooghe f 81.

Een felle strijd had tusschen de verschillende liefhebbers plaats om de topografische prenten en teekeningen van Nederland, blijkens de volgende prijzen: No. 463 De Dam te Amsterdam Gravt. 1680, f 300; No. 464 Inwijding van den Vrijheidsboom op den Dam, 1795, teeken. in O.-I. inkt, door J. Kamphuisen, f 211; No. 466 Oude Tuurfmarkt te Amsterdam, tekening door P. v. Liender, f 150; No. 478 Buitenhof te s-Gravenhage, tekening in kleuren, door G. v. Batten (einde 17e eeuw) f 280; No. 483 twee gezichten in Groningen, gekleurde aquarel door Numan, f 125; No. 487 Breestraat te Leiden, tekening in kleuren, door J. de Beyer f 311.

Aquarellen en teekeningen waren eveneens zeer gezocht. No. 512 Zitting van de Nationale Vergadering in het stadhouders paleis te s-Gravenhage, tekening in kleuren, 1796, f 100; No. 515 Fraaie aquarel van D. Langendijk, voorst. een aanzienlijk reisgezelschap, f 400; No. 516-524, aquarellen van D. Langendijk, voorst. de landing der Engelschen in Noord-Holland, gemiddeld per stuk f 200.

VLAAMSCHE ACADEMIE.

In de Koninklijke Vlaamse Academie, die te Gent heeft vergaderd, heeft de heer L. Simons over Vondel's Tasso-vertaling en de rol van den corrector in het Petersburgers handschrift gesproken. De heer Simons is gekozen in de commissie voor nieuwere taal tot voorzitter. (Msb.)

DUSE IN AMERIKA.

Op bevel van het ministerie van financiën der Vereenigde Staten is Eleonora Duse bij het betreden van Amerika's grondgebied behandeld als een gast van de regering; haar bagage werd door de douane niet aangekeken. Politie-agenten op motorfietsen hebben haar begeleid toen zij door de straten van Nieuw York reed en het verkeer uit de zijstraten moest voor haar stoppen terwilj zij voorbij reed.

Duse geeft, herinnert het Hbid., tien voorstellingen in Nieuw York, waarvan negen middagvoorstellingen zijn.

De Drie Dietsche Barken, het Maandblad der afdeling s-Gravenhage en omstreken en van de Jongeliedenafdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond, is zijn tweeden jaargang ingegaan en in vergroot formaat verschenen.

Wij lezen daarin o. a., dat 20 October in Pulchri een Dietsche Kunstavond wordt gegeven. Het doel van dezen avond is voor een groot deel propagandisch te maken voor Nederlandsche orkestmuziek. Deze zal uitgevoerd worden door het orkest van de Vereeniging A. R. B. V. (Amptenaren der Rotterdamsche Bank vereeniging alhier), onder leiding van F. S. Ogier. Voorts werken mee Bep v. d. Harst, voordrucht, J. H. Schot, bariton, en E. J. H. J. Schut aan den vleugel.

Uitgevoerd wordt muziek van L. F. Brandts-Euys, P. Donk, C. v. d. Linden, Joh. J. H. Verhulst, W. v. d. Meer, Ph. Loois, Benoit, Joh. Wagenaar en W. Andriessen.

Voor het Dietsch Studentenverbond te Delft zal Woensdag 24 dezer Felix Timmermans een lezing houden, waarin hij zal verhalen hoe zijn jongste werk, De Pastoor uit den Bloeyenden Wijngaerd des Heeren, is ontstaan. Na de pauze zal hij eenige fragmenten uit dit werk voorlezen.

Adolphe Engers vertrekt 23 October per Albert Ballin der Hapag naar Amerika, om tijdens de vaart daerheen de hoofdrol te spelen in het nieuwe Decla-Ufa-bijspel: Het gelukbrengende schip, van Fedor von Zolnitz. Met de volgende boot komt hij weer terug.

Vrijdagavond 26 October zal de heer Romano Guarmeri in Pulchri voor de leden der vereeniging Dante Alighieri een lezing houden over Pirandello, umorista e tragico.

Op de tentoonstelling van Pulchri Studio is nog verkocht No. 26, Waterdragende ezel in Spanje, van Louis Bron.

MEUBILEERINGEN

Antieke- en Moderne Stijlen

BETIMMERINGEN

ECKHART

HEERENGRACHT 26

Van 27 Oct. tot 14 Nov. zal in het Stedelijk Museum te Amsterdam een tentoonstelling worden gehouden op het gebied van den stedsbouw, bestaande uit de Nederlandsche inzending naar de tentoonstelling, welke in den afgeleopen zomer te Gothenburg plaats had.

Bij Scheltema en Holkema's boekhandel te Amsterdam wordt tot 15 November een tentoonstelling van etsen van hedendaagsche meesters gehouden.

Bij den kunsthandel Huinck te Utrecht wordt tot 17 November een tentoonstelling van werken gehouden door Breitner, Degouve de Nuncques, Fantin Latour, Gabriël, van Helttinga Tromp, Herbin, Isaac Israëls, W. Roelofs, Odlijn Redon, Gino Severini, Paul Signac, W. B. Tholen, Jan Toorop, Floris Versier, J. Veerman e.a.

D'Albert vertoef te Hamburg voor de voorbereiding van zijn opera Maryke van Nijmegen.

Kapelmeester Bruno Seidler-Winkler, een in het Berlijnse concertleven bekend begeleider, heeft Berlijn verlaten en is met de zangeres Claire Dux voor concerttoeren naar Noord-Amerika vertrokken.

Hans Pfizner heeft zijn opus 33, Alte Weisen, acht gedichten van Gottfried Keller, voltooid. Het is voor zang en klavier gecomponeerd en opgedragen aan Carl Erb en Maria Ivoğün. De eerste uitvoering heeft nog deze maand te Munchen plaats.

Orfeo van Monteverdi (1607), door Karl Orff voor het Duitsche tooneel opnieuw ingericht, zal het eerst in het Friedrichstheater te Dresden worden gegeven.

De uitvoer van boeken uit Duitschland is weer vrij.

Heinrich Grünfeld geeft zijn levensherinneringen uit. Gerhard Hauptmann heeft er een zeer hartelijke voorrede bij geschreven.

Gustav Frensen, de schrijver van Jörn Uhl, dat ten slotte zijn meest gelezen boek is geworden, is gisteren 60 jaar geworden.

Bert Brecht werkt sedert lang met Lion Feuchtwanger aan een nieuwe bewerking van Marlowe's Eduard II, welke stuk hij in Munchen en later ook in Berlijn zelf eencereen zal.

Van Walter von Molo zal na 12 jaar weer een roman verschijnen: Auf der rollenden Erde.

De Wahre Jakob, het Duitsche sociaal-democratische spotblad, is na een bestaan van 40 jaar opgeheven. Het blad zal, zoodra de toestand gunstiger is, in anderen vorm herleven.

De première van Die Bürger von Rouen door Franz Schulz zal in Berlijn gaan.

Het Duitsche Instituut voor Kunstgeschiedenis te Florence, dat sinds het begin van den oorlog gesloten was, is onder leiding van dr. Hans Bodtner te Bazel heropend.

De Italiaansche futuristen hebben thans hun eigen schrijfwijze gevonden. Ze schrijven hun gedichten op notenpapier en geven de toonhoogte der woorden aan door noten. Met deze techniek, die verzen naar hun muzikale waarden behandelt, sluiten de futuristen zich aan bij de oudste dichterszeden. Zij hebben daarmee den eersten aanval gedaan op het subjectieve reciteeren.

CONCERT- EN THEATERGIDS.

Donderdag 25 October heeft in den Haagschen Kunstkring een muzikale voordrachtsavond plaats, te geven door Hans Bottermund, cellist, Dresden, en Angélique Collard, pianiste, Hilversum.

Voor leden en genoodigden zal 27 October een gezellige avond gegeven worden.

Woensdag 24 October a.s. zal het Schouwtooneel, directie Adr. van der Horst en Jan Musch, de 162e opvoering van V a d e r t j e L a n g b e e n (Daddy Long-Legs) geven in den Koninklijken Schouwburg.

Als de jonge wijn bloeit, Björnsterne Björnson's blijcranstig spel, dat hij op zijner leeftijd schreef, zal het Schouwtooneel Zaterdag 27 October voor het eerst in den Haag in den Koninklijken Schouwburg opvoeren.

20 en 23 Nov. zal de Christelijke Oratorium Vereeniging te Amsterdam uitvoeren Judas Macabeus van Händel; medewerkende het Hollandse Vocaalkwartet: Janna Brandina (soprano), Suzé Läger (alt), Louis van Tulder (tenor), Jan Dekker (bas).

Het instrumentaal gedeelte wordt toevertrouwd aan het Orkest van het Concertgebouw terzijde der heeren W. Doormont en H. A. Wegerif Jr. de orgel- en klavierpartij zullen vervullen.

Dirigent is Hubert Cuypers.

WEEKBLADEN.

De Haagse Post vermeldt zich in Lloyd George's optreden als Indiaan. De Notities beheiden de vlootwet en de Kamer, het petitionement, demos en dictator, de overbodigen en het stelsel hervormen. Diplomaat voorspel, wat Stresemann zal doen. Volgt een interessant statistisch artikel over de staatsbedrijven. De Indische medewerker bespreekt de jubileumfeesten in Indië. De juridische medewerker behandelt het recente geval van Zwaantje's naamsvordering. De afgevaardigde heeft het over de Vlootwet. C. D. G. causerst over het Latijn en de Fransche schooljongen. M. Moresco schrijft over de Indianen. R.S. vertelt van Duitse groothandelstrijzen. Hebbé maakt gijntjes over den Spaanschen Brabander. Volgt iets over Don Juan van Oostenrijk. Babbellouks is diesmal zeer amant. Bob had een vernakelijken droom. De Effectenman bespreekt het geval de Naastingskweste Amelo-Salzbergen. Daarna een 179e eeuwsech helde-recept. Een Vrouw heeft het over het Idelheidsduivelje. De sportmedewerker behandelt het nieuwste op automobilistisch gebied.

In de Prins vinden wij het portret van Dredrecht's nieuwen burgemeester P. L. de Gaay Fortman. Voorts foto's van de ramp bij Point Honda, vossen in Burgers' dierenpark, de feesten te Alkmaar, de onderaardsche gangen te Amsterdam, de Nieuwe Kapel te Vlissingen, de Kanarische eilanden, het residentiehuis te Amboina, de Blaauwe Grot te Capri, het dorpje Berchtesgaden, de Sankt-kerk te Dresden, de jubileumfeesten te Valkenburg, de haringvisserij, het Suez-kanaal en Personalia.

De Wereldkroniek heeft de ontvangst uit, welke Lloyd George in Nieuw-York ten deel viel. Dan: de gruwelijke foto's van de aardbeving in Japan. Vervolgens: Kipling als rector, de grootste label ter wereld, de vrouw als jockey, zelfvliegend te Lympe, de brand te Berkeley, het grootste Amerikaanse luchtschip, het Beiersche vrijcorps Oberland, de ontploffing te Antwerpen, de nieuwe fontein te Lereuwarden, een artikel: Rumor in Giro, mode en de internationale grappen.

De voorplaat van de Wereldpost geeft een beeld van de onlusten in Dusseldorf. Daarna: de ramp in Japan, handieten in Afghanistan, vloedafbraak in Amerika, een portret van Jan van Zutphen, de tentoonstelling voor letterkunde te Amsterdam; de Pittsburgh te Rotterdam en de hondententoonstelling te Zwolle. Dan: de vergadering van de Unie van Volkenbondvereenigingen in het Vredespaels, Parijse mode (het schoentje), de feesten te Alkmaar, de danseres Pavlova, enz. Ten slotte een artikel over spoor-en tramwegen op Java en Sumatra, spelkieken uit: De Woekeraarster, Albert Bassermann in ons land enz. sport en spel.

Het hoofdartikel van de Vrijheid is natuurlijk gewijd aan de Vlootwet. J. Smid schrijft over ambtenaarssalarissen. Dr. J. de Jong herdenkt Suzé la Chapelle-Roobol. Montbaen bespreekt Britsch lief en leed. Sanu Lion zendt een brief uit Parijs. Fronsac houdt een praatje over overbodige en onbegrijpelijke middelen. Dr. M. Vajda schrijft over verijandel en protectie in Engeland. W. W. F.—D. draagt Vlootwet-variant bij. Joh. J. B. verzorgt den politieke weekkalender. D. H. S. filmt den interpellatie-middag (11 Oct.). G. P. D. schrijft een Vlootwet-prelude. W. W. F.—D. geeft weer een Boerinehoekje.

De Indische Post (van 15 Sept.) schrijft over de Radicale Concentratie, officiële voorlichting van de ramp in Japan en over het buitenslandsche handelszint in Indië. Volgt een artikel over Indische suikerriet-cultuur. Van Homunculus: Na de feestweek. J. Molis bespreekt den stijl van het Oosten. P. Klappers draagt een vers bij: Adieu Jazz! D. Bauduin schrijft over boksen. Papangor verhalen van een vergeten volkje. Gr. draagt een opstel bij over Asfalt in Indië. Max Blokzijl zendt een brief uit Duitschland. V. I. v. d. Wail geeft een bijdrage over meubelen in den Compagnies-tijd. Van L. S. en Herinnering (Faust). Cath. de Bressuire schrijft over mode. Van Jan Feith: Vlootvijfers, die te denken geven!

Uit onze Lezerskring

Giro en Belastingen.

Een inzender uit zijn vrees, dat hij boete zal belopen, omdat de bedragen, die hij bij den Girodienst voor belastingen heeft geregeerd, thans geblokkeerd zijn en hij niet genoeg liquide middelen heeft om tegen het eind dezer maand het verschuldigde te betalen. Kan er niets op gevonden worden, vraagt hij, om aan Postrekeninghouders uitsel van belastingbetaling te geven tot de P. G. dienst wederom geregeld functioneert?